

Жослін Сосьє

ДОЩИЛО ПТАХАМИ

*Це видання було здійснене за підтримки видавничих програм
Французького інституту, а також Програми сприяння видавничій
справі «Сковорода» Посольства Франції в Україні/Французького
інституту в Україні*

*Cet ouvrage a bénéficié des soutiens des Programmes d'aide
à la publication de l'Institut français, ainsi que du Programme
d'aide à la publication Skovoroda de l'Ambassade de France en Ukraine/
Institut français d'Ukraine*

*We acknowledge the support
of the Canada Council for the Arts
for this translation*

Canada Council   Conseil des arts
for the Arts   du Canada

Анетти
ВИДАВНИЦТВО
АНТОНЕНКО

Jocelyne Saucier

Il pleuvait des oiseaux

Roman

XYZ
éditeur

Жослін Сосьє

Дощило птахами

Роман

З французької переклав

Іван Рябчій

Ілюстрації

Євгена Зельмана

ВИДАВНИЦТВО АНЕТТИ АНТОНЕНКО
ЛЬВІВ

ББК 84(7 Кан)
С66

Жослін Сосьє
ДОЩИЛО ПТАХАМИ

Роман

З французької переклав Іван Рябчій

Перекладено за виданням:

Saucier, Jocelyne, 1948-

Il pleuvait des oiseaux: roman

(Romanichels)

ISBN 978-2-89261-604-0

Copyright © 2011, Jocelyne Saucier

Copyright © 2011, Les Éditions XYZ inc.

Навіщо жінка-фотограф прямує до таємничого лісу? Хто такий Тед Бойчук? Як йому вдалося вижити під час жахливої катастрофи? Цього фотограф так і не дізналася, адже Бойчук помер якраз перед її прибуттям до маленького хутору посеред хашч. Два літні мешканці хутору — Том і Чарлі — ще не знають, що поява фотографа повністю змінить їхнє життя. Так само, як і поява іншої старенької леді... «Дощило птахами» (2011) — не лише масштабна історична драма, а й лірична оповідь про маленьких людей, які втекли від гомінкого світу у праліс. Надзвичайно зворушливий роман Жослін Сосьє відзначено премією «П'ять континентів Франкофонії» (2011), Літературною премією колегів, премією ім. Ренге Літературної академії Квебеку, преміями «Франція-Квебек» та читачів «Радіо Канада», а також читацькою премією Книжкового салону у Монреалі (2012). Роман перекладено німецькою, шведською, англійською та нідерландською мовами.

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко».**

© Jocelyne Saucier, 2011

© Les Éditions XYZ inc., 2011

© Євген Зельман, ілюстрації, 2015

© Іван Рябчій, український переклад, 2016

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2017

ISBN 978-617-7192-59-5

Для Мари-Анж Сосье

Йтиметься про тих, хто зазнав слави і зник, про згоду зі смертю, яка робить життя цікавим, про непереборний поклик лісу та про кохання, яке наповнює життя сенсом. Ця повість мало подібна до правди, але, оскільки є свідки, відмовлятися від неї не варто. Ми позбавили б себе неймовірних і дивних місцин, де знаходять притулок унікальні створіння.

Це повість про трьох старих, які вирішили розчинитись у лісі. Про трьох істот, що понад усе цінували свободу.

— Свобода — це коли можеш обрати собі життя.

— І смерть.

Отаке Том і Чарлі викладуть своїй гості. Віку ж їм на двох — мало не два століття. Томові вісімдесят шість, а Чарлі на три роки старший. І вони певні, що попереду ще чимало зим.

А третій назавжди замовк. Щойно помер. Помер і похований, — повідомить Чарлі некликаний гості, яка відмовиться вірити в це, бо пододала далекий шлях, аби зустрітися з Бойчуком — Тедом, чи Едом, чи Едвардом, чий невловиме ім'я та непосидюча доля не полишатимуть нас упродовж повісті.

Ця гостя — фотограф, та імені ще не має.

Ну, а кохання? Буде й кохання, заждіть. Воно буде, однак — пізніше.

Фотограф

Я долала кілометри шляху під нахмуреним небом; долала із тривожною думкою: чи знайду прогалину в лісі до смерку або принаймні поки не вибухне буря. Цілий день місила багністі дороги, які вели до сплетіння стежок для гірських роверів та до почіпних шляхів, що зависли над лісом; далі на мене чекали хіба в'язка глина, незорі торф'яники та ялини, що стали стіною, — чорні глицеві фортеці густішали. Здавалося, ліс ось-ось замкне браму за моєю спиною, і мені не добутися до Теда, чи Еда, чи Едварда Бойчука — ім'я варіювалося, та прізвище зоставалося незмінним, а отже, в усьому, що розповіли про Бойчука — одного з останніх, хто вижив після Великих Пожогів, — таки була доля правди.

Інформації, що її мала, рушаючи в путь, здавалось досить. Минути шлях, який тягнувся вздовж річки, звернути ліворуч і їхати близько п'ятнадцяти кілометрів до озера Досконалості. Зелена, мов нефрит, вода з льодовика четвертинного періоду та розлогі, мов край тарілки, береги, бездоганно закруглені — звідси й назва озера, — не залишають жодного шансу на помилку. Почудувавшись нефритовій тарілці, взяти ліворуч, до проржавілої бурової, прямувати ще з десятків кілометрів, нікуди не звертаючи, — і натрапиш на старі лісові стежки, а далі простіше не буває, бо немає жодного іншого такого шляху, який вів би в нікуди. Глянувши праворуч, помітиш ручай, що каскадом струменіє по базальтових валунах, — отам і знайдеш Бойчукову хижу; та маєш знати: гостей старий недолюбляє.

Річка, нефритове озеро, бурова — я не минула жодної вказівки, а проте не побачила й сліду ні ручаю, ні хижі; тож довелося долати шлях до кінця. Далі зміїлася заросла стежина — справжня знахідка для гірських велосипедистів, проте не для мого пікапу. Я вже міркувала — давати задній хід чи розташуватися тут на ніч, — аж раптом помітила легенький димок із-під пагорбу — тонесенька струна ніжно чіплялася за верхівки дерев. Мене ніби запрошували.

Щойно Чарлі побачив мене на галяві, що оточувала зменьку хаток, — як його очі підтвердили здогад. Потрапити сюди можна, тільки отримавши запрошення.

Пес повідомив про мій приїзд задовго до нього, тож Чарлі чекав, залякнувши перед тим, що мало б бути житлом, — саме звідти підіймався димок. Старий тримав оберемок рубанців, а отже, саме готував вечерю. Він не відпускав їх, міцно притуливши до грудей, впродовж усієї розмови. Двері він явно не бажав відчиняти. Я бачила тільки сітку проти комах. Головні ж двері було

розчахнуто усередину — звідти йшов жар від груби. Відлякувало хаотичне скупчення тіней, проте запах, який долинав звідти, здавався знайомим. Запах людей, що звикли роками жити самотньо у лісі, вмертвляючи плоть. Запах погано вимитих тіл — бо в жодній з хатин моїх нових друзів я не побачила ванної кімнати. Запах згірклого жиру — бо харчувались вони переважно смаженим, густим рагу та дичиною, приготування якої потребувало чималої кількості жиру. Запах пилу — він скам'янілими шарами вкривав усе нерухоме. А також — сухий запах тютюну, головного наркотику тут, у лісі. Антитютюнові кампанії сюди не дісталися, тож хтось тут і досі поживує нікотин або ж обережно пахкотить «Копенгагеном». Вони й зеленої думки не мають про те, чим загрожує їм тютюн.

Цигарка Чарлі гуляла з одного кутика вуст до другого, мов свійська тваринка, а коли геть скурилася, замерла в одному з них. Чарлі ж іще не зронив жодного слова.

Спочатку я вирішила, що це він — Тед, або Ед, або Едвард Бойчук, людина, що пережила Великі Пожоги та доживала днів у лісах. У готелі, де напередодні я провела ніч, його бачили нечасто. Сам готель мав вигляд безглуздої велетенської будівлі посеред безвісті — чотири поверхи того, що колись, напевно, було розкішшю, а перетворилося на руїни цивілізації серед лісів. Той, кого я спочатку прийняла за власника і хто виявився лише розпорядником — «Називай мене Стівом», сказав він на початку розмови, — пояснив, що готель звів один грошовитий дивак-ліванець, який розбагатів на підробленому зіллі й тішив себе гігантськими будівлями. Він чомусь вирішив, що залізниця зробить гак до того, що мало б обернутися новим Клондайком, тож хотів першим заарканити потенційних клієнтів. Це

стало останньою витівкою ліванця, — зітхнув Стів. Адже Клондайк виявився колосальним обманом — жоден потяг не плювався димом перед розкішним готелем, тож власник подався до Сполучених Штатів, де взявся розвивати готельну мережу для далекобійників.

Люблю місцини, які позбулися глянсу й манірності та чіпляються за якусь ідею, сподіваючись, що час мине і справдиться написане на роду. Не знаю, на що сподіваються власники подібних місць — на процвітання, залізницю чи повернення давніх друзів. Чимало є місцин, що опираються старінню та чудово почувуються в руйнівній самоті.

Цілий вечір господар оповідав про тутешні злидні, та я не почувалася жертвою. Він гордо розповідав про обліплених кліщами ведмедів, які вмирають від голоду і чекають вас на порозі, про дивні звуки, подібні до скреготу і стогонів, про комарів — «о, чекай, забув про комарів! у червні їх тут повно. москіти, мухи, мокреці, сліпці — краще взагалі не митися. ніщо не захищає від маленьких бестій так, як цупка шкіра... а січневі морози! о, січневі морози... мало чим так пишаються на Півночі, як морозом...» — тож господар конче мав пожалітися, аби отримати щире захоплення своєю мужністю.

— А Бойчук?

— А Бойчук — мов роз'ятрена рана.

Мовчазний заціпенілий старий на порозі хатини не міг бути тим, кого я шукала. Надто спокійний, надто поважний, мало не поблажливий — попри погляд, який ніби вишукував щось заховане на дні моїх очей. Звір — отаке слово спало мені на думку. Звір'яче око. Проте його погляд не погрожував, не ярів, мов у хижака, аж ніяк, — просто Чарлі був насторожі, нашорошено сприймав порухи, спалахи почуттів, підкреслені усміш-

ки й розпливчасті слова. Тож, вклавши у свої слова всю переконливість, на яку була здатна, я так і не зуміла переконати його відчинити мені двері.

Не можна отак заявитися до людини, в якій за плечима майже століття, з несуттєвими балачками. Тут потрібні точність рухів, вправність, — проте не надмірна, адже старі знаються на розмовах, бо впродовж останніх років тільки те й робили, що розмовляли, тож заяложені теми викликають підозру.

Спочатку я зробила кілька компліментів на адресу пса — «Орел, а не пес!» — що скидався на суміш ньюфаундленда з лабрадором; пес нарешті перестав гавкати, а проте не спускав із мене очей. Орел, а не пес! — зауважила я, похваливши радше пса, ніж господаря. Це лабрадор? Замість відповіді отримала кивок і погляд, що немов би заохочував говорити далі. Але ж не для того здійснила я подорож, щоб говорити про пса!

Я — фотограф, — одразу вирішила перейти до справи. Слід було розвіяти недовіру. Я нічого не продавала і не мала жодної лихої звістки, не була ні соцпрацівницею, ні медсестрою, не представляла — борони Боже! — уряд, оте кодло пекельне! Принаймні так вважали всі відомі мені старі. «Люди, вас що, уряд сюди підіслав?» Звичайно, якщо надто довго пояснюю причину візиту, лунає саме це запитання. Усі сахаються урядовця, який заявляється пояснювати, буцімто щось у вашому житті йде навскіс — ось же, дивіться, так зазначено в паперах, бачите, літери й цифри не збігаються, ваше досєе накульгує! То що, по-вашому, — я накульгую теж? Ану, геть, клятий уряднику!

«Я — фотограф, — повторила. — Знімаю тих, хто вижив після Великих Пожогів».

Бойчук втратив усю родину під час Пожогів 1916 року — трагедії, яку носив за собою всюди, де намагався почати нове життя.

Зовні пошкоджень на старому не було — навпаки, він здавався гладеньким, опасистим, немов кам'яний божок, ніби ніщо — міркувала я — не могло зачепити його. Аж раптом помітила, як підводить він очі, хмурніє, завбачивши загрозливі хмари, що важніють, ваготіють, наче жінки при надії; тож, коли погляд Чарлі повернувся до мене, я побачила в ньому призвістку бурі. Атож, це звір, — знову подумала я, — він відповідає на поклик природи.

Пояснила йому, що мене привело. Намагалася точно передати всі імена. Трапився мені отакий-то, розповів про такого-то, а цей останній знався ще з іншим. Я розповіла старому про свій маршрут та блаженські спомини, що їх використовувала один за одним, немов перепустки, і які таки довели мене сюди, до цієї краси, — о, пане Бойчук, тепер я розумію, чому ви вирішили тут оселитись: яке дивовижне озеро, яка природа навколо! Якби ж то знайшлося кілька хвилин, я залюбки поговорила б із вами про все...

Авжеж, це було нечесно, адже я знала, що він не Бойчук, але трохи брехні не завадить.

Бойчукове ім'я зачепило старого більше, ніж він хотів показати. Я помітила, як затремтів його погляд, а потім небо спохмурніло, земля заховалася, нетерпляче зануртував буревій, і я нарешті почула голос Чарлі:

— Бойчук помер і похований.

Більше він не скаже нічого. Я відчула, що розмову завершено і що маю повертатися туди, звідки прийшла, лише з чотирма словами. Старий вже збирався розвернутись до мене спиною погано зализаного ведмедя, аж раптом небо розчахнулось і хлюпнуло. Лило, мов у душі. Чарлі штовхнув мене досередини. Я ледве відчула цей рух — природний вияв авторитету, — а він уже відчиняв рамку з сіткою від комарів, і його важка й вод-

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.